

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist*, Kahire 1348, s. 107; a.e. (Teceddüd), s. 78-79; a.e. (Şüveymî), s. 324-325; Yâkût, *Mu'cemü'l-üdebâ'*, VII, 71-75; İbnü'l-Kiftî, *İnbâhü'r-ruwât*, I, 276-278; Safedî, *el-Vâfi*, X, 112-113; İbn Hacer, *Lisânü'l-Mizân*, II, 11; Sezgin, *GAS*, VIII, 119.

RAHMİ ER

BÜZÜRC

Türk müzikisinde
bir birleşik makam.

Türk müzikisinde en az sekiz asırdır kullanıldığı bilinen en eski makamlardandır. "Büzürk" olarak da söylenir. Bazı nazariyat kitaplarında "büzruk" şeklinde de rastlanmaktadır. Farsça bir kelime olan büzürg "büyük, ulu" mânasına gelmektedir. Dizisi, hüseyinî perdesine geçürülmüş bir hüseyinî beşlisine, yerinde bir büselik beşlisi ile rast perdesine geçürülmüş bir çârgâh beşlisinin ilâvesinden meydana gelmiştir. Donanımına herhangi bir ârza işareti yazılmaz. Makamın güçlülere birinci derecede hüseyinî, ikinci derecede nevâ, üçüncü derecede dügâh perdesi, durağı ise rast perdesidir. Bütün birleşik makamlar gibi inici seyredir.

Türk müzikisi repertuarında tesbit edilebilen büzürg makamındaki eser sayısı yirmi beş civarındadır. Bu makama örnek olarak III. Selim'in çember, Kantemiroğlu'nun darbeyn usulündeki peşrevleri, Sâdık Ağa'nın, "Hüban seninle leyl ü nehâr istînâs eder" mısraı ile başlayan berefşan usulündeki 1. bestesi verilebilir.

Hüseyinîde hüseyinî beşlisi Dügâhta büselik beşlisi

Rastta çârgâh beşlisi

Yürük Semâî (Sâdık Ağa'dan)

Ah... Töv be ler... etdim i... se... cür mü ha ta...

bir... i... ki... üç... vay...

Tir yel... li yel

le lel... li... ye. lel... li yel le lel... li...

ye lel... le lel... le lel... li... cür mü ha ta

bir... i... ki... üç... vay...

Büzürg makamı dizisi ve bir seyir örneği

BİBLİYOGRAFYA :

Kantemiroğlu, *İlmü'l-müsiki*, I, 102-103; Ezgi, *Türk Musikisi*, I, 179; IV, 254-255; Arel, *Türk Musikisi*, s. 85-86; Öztuna, *BTMA*, I, 168-169.

ALÂEDDİN YAVAŞÇA

BÜZÜRC b. ŞEHİRİYÂR

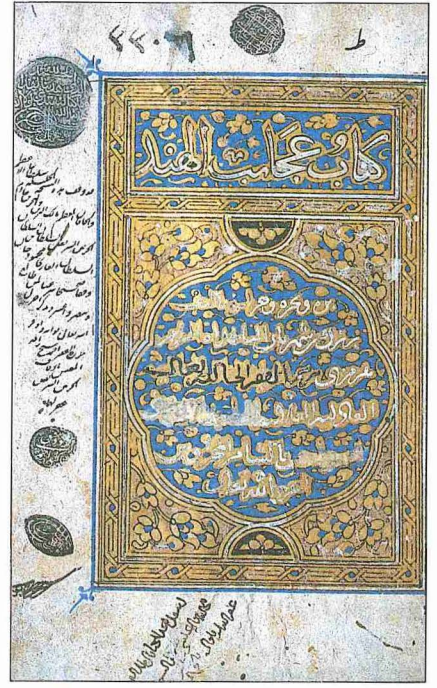
(بزرگین شهریار)

Büzürg b. Şehriyâr er-Râmhürmüzî
(IV/X. yüzyıl [?])

Kitâbü 'Acâ'ibi'l-Hind adlı
eseriyle tanınan İranlı bir denizci.

Hayatı, şahsiyeti ve eğitimiyle ilgili olarak gerek klasik gerekse modern kaynaklarda herhangi bir bilgi yoktur; sadece Râmhürmüzî nisbesinden Hüzistan'ın Râmhürmüz şehrinde doğduğu veya orada yetiştiği anlaşılmaktadır.

Seyahat hâtıralarını anlattığı *Kitâbü 'Acâ'ibi'l-Hind* adlı eserinden öğrenildiğine göre 288-342 (901-954) yılları arasında Güneydoğu Asya'yı gezmiş ve kitabını da muhtemelen dönüş tarihinden hemen sonra yazmaya başlamıştır. Irak sahillerinden gemisiyle yola çıkan Büzürg, hâtrât şeklinde kaleme aldığı 134 küçük hikâyeden oluşan eserinde Güney Hindistan, Gucerât, Hint takımadaları, Çin ve Japonya'da gördüklerini anlatmış, ayrıca tanıştığı gemici, tüccar ve seyyahların bu bölgelerle Doğu Afrika üzerine naklettikleri hâtıralarına da yer vermiştir. Eser anlattığı ülkelerdeki insanların yaşayışlarını, örf ve âdetlerini yansıtmaması bakımından son derece önemlidir; bu arada o dönemdeki bir Hint mihracesi-

Büzürg b. Şehriyâr'ın *Kitâbü 'Acâ'ibi'l-Hind* adlı eserinin unvan sayfâsı (Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 3306)

nin Kur'an-ı Kerim'i kendi diline tercüme ettirmiş olduğunu da haber vermektedir.

Bilinen tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde (Ayasofya, nr. 3306) bulunan eserin metnini P. A. van der Lith neşre hazırlamış ve L. Marcel Devic'in Fransızca tercümesiyle birlikte yayımlamıştır (Leiden 1883-1886). Bu tercüme 1926'da Routledge Yayınevi (Londra) tarafından İngilizce'ye çevrilerek Arapça metnin tıpkıbasımıyla birlikte yeniden basılmıştır. İki yıl sonra P. Quennel'in orijinalinden İngilizce'ye yaptığı bir tercüme (London 1928), daha sonra da J. Sauvaget'in yeniden yaptığı Fransızca tercüme, onun ölümünden sonra adına çıkarılan bir armağanın içinde (*Memorial*, Damascus 1954, I, 188-300) neşredilmiştir. Bunlardan başka eser R. I. Ehrlich tarafından Rusça'ya da tercüme edilmiştir (Moscow 1959).

BİBLİYOGRAFYA :

Brockelmann, *GAL Suppl.*, I, 409-410; I. U. Krachkovski, *Târîhu'l-edebi'l-coğrafiyyi'l-'Arabî* (trc. Selâhaddin Osman Hâşim), Kahire 1963, s. 143; Sarton, *Introduction*, I, 674; Muhammad Zaki, *Arab Accounts of India*, Delhi 1981, s. 12; "Buzurg Ibn Shâhriyâr", *IC*, XI/4 (1937), s. 493; *DMF*, I, 426; J. W. Fück, "Buzurg b. Şahriyâr", *EI²* (İng.), I, 1358.

MUSTAFA L. BİLGE